

KOMPARATIVNI PRIKAZ KORIŠTENJA SREDSTAVA IZ EU FONDOVA U JAVNIM INSTITUCIJAMA IZ ČETIRI ŽUPANIJE SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

COMPARATIVE OVERVIEW OF THE USE OF EU FUNDS IN PUBLIC INSTITUTIONS FROM FOUR COUNTIES IN NORTHWESTERN CROATIA

Mario DRŽAIĆ

Služba kriminalističke policije,
Policijska uprava varaždinska, Varaždin
drzaic.mario@gmail.com

Received/Primljeno: 5. 3. 2025.

Accepted/Prihvaćeno: 19. 5. 2025.

Professional paper/Stručni rad

UDK / UDC: 336.717.18(497.5)"20"

[338:657.412.7] (497.5)"20"

Karlo ŠOLTIĆ

Služba kriminalističke policije,
Policijska uprava varaždinska, Varaždin
karlo25soltic@gmail.com

SAŽETAK

Financijska sredstva EU fondova predstavljaju mogućnost dodatnih ulaganja u sustav gospodarstva članica Europske unije te time i osiguranja blagostanja i dodatni doprinos ulaganju u kvalitetu i poboljšanja standarda zajednice. Poseban naglasak ovog rada je na odgojno-obrazovnim institucijama kao značajnom segmentu gospodarskog razvoja. Kako bi odgojno-obrazovni sustav pratio izazove kvalitete i konkurentnosti te pratio razine očekivanja ostalih članica EU, neophodna su stalna ulaganja i unaprjeđenje odgojno-obrazovnog sustava. Financijska sredstva EU fondova, namijenjena su prije svega dodatnom ulaganju u osobni, profesionalni i socijalni život čime se postiže i gradi konkurentnost građana na zahtjevnom europskom tržištu rada. Županije kao osnivači i vlasnici odgojno-obrazovnih ustanova na regionalnim razinama u svojim programima, osim onih redovnih sredstava u vlastitim proračunima i financiranjima, putem specijaliziranih zaposlenika za provedbu EU projekata, prijavljuju se na natječaje za programe financiranja projekata/programa kojima se doprinosi kvaliteti odgojno-obrazovnih ustanova. U ovom radu pomoću Power BI alata i dobivenih podataka od Središnje agencije za financiranje i ulaganje (dalje u tekstu: SAFU), izradila se analiza dobivenih sredstava za četiri županije sjeverozapadne Hrvatske. Analiza dobivenih sredstava su analizirana prema visini iznosa, vrstama institucija i vrstama financijskih sredstava.

Ključne riječi: EU fondovi, javne institucije, odgojno-obrazovni sustav, korištenje sredstava, županije sjeverozapadne Hrvatske

Keywords: EU funds, educational institutions, project financing, four counties of northwestern Croatia

1. UVOD

Teritorij Hrvatske podijeljen je na dvadeset jednu županiju, što omogućuje ravnomjernu raspodjelu financijskih sredstava i doprinosi društvenom razvitku. Sredstva iz EU fondova važan su izvor dodatnog financiranja za članice EU, koje jačaju gospodarske sustave i poboljšavaju životne standarde. Ovaj rad usmjeren je na analizu korištenja bespovratnih sredstava u odgojno-obrazovnom sustavu, s naglaskom na četiri županije sjeverozapadne Hrvatske: Varaždinsku, Međimursku, Koprivničko-križevačku i Krapinsko-zagorsku. Stalna ulaganja i unaprjeđenja odgojno-obrazovnog sustava ključna su za dugoročnu

konkurentnost na tržištu rada, a kohezijska politika EU posebno je važna za smanjenje regionalnih razlika, čime se stvaraju uvjeti za brži i usmjereni razvoj svih europskih područja.¹ Kroz specijalizirane programe i projekte, županije, kao osnivači i vlasnici odgojno-obrazovnih ustanova, imaju mogućnost iskoristiti sredstva iz EU fondova za podizanje kvalitete obrazovanja i unapređenje infrastrukture unutar tih institucija.

Kvaliteta odgojno-obrazovne infrastrukture uključuje fizičko stanje školskih zgrada, učionica i specifične prilagodbe koje osiguravaju sigurnost i funkcionalnost prostora. Također uključuje suvremenu opremu, kao što su računala i interaktivne ploče, te nastavna pomagala koja učenicima i nastavnicima omogućuju rad prema europskim standardima. Dodatno, važan aspekt kvalitete je i prilagođenost infrastrukture za učenike s posebnim potrebama, čime se osigurava jednakost i inkluzivnost unutar obrazovnog sustava.

U radu se analizira utjecaj EU fondova na poboljšanje obrazovnih uvjeta u osnovnim i srednjim školama te vrtićima u analiziranim županijama. Korištenjem Power BI alata i podataka iz Središnje agencije za financiranje i ugovaranje (SAFU), uspoređuju se dobivena sredstva, tipovi institucija i kategorije financiranja. U kontekstu ovog rada, institucije obuhvaćene analizom uključuju osnovne i srednje škole te vrtiće u četiri županije sjeverozapadne Hrvatske. Kao ključne odgojno-obrazovne ustanove, one predstavljaju temelj razvoja obrazovnog sustava i važan segment u kojem se provodi ulaganje sredstava iz EU fondova.

Ove institucije čine temelj obrazovne infrastrukture na regionalnoj razini, omogućujući djeci i mladima kvalitetno obrazovanje te pripremu za daljnji akademski i profesionalni razvoj.

Za usporedbu kvalitete odgojno-obrazovnog sustava unutar ovih županija koriste se pokazatelji poput broja obnovljenih ili novoizgrađenih učionica, sportskih dvorana ili školskih zgrada, prisutnosti i korištenja suvremene tehnologije u obrazovnom procesu, razine pristupačnosti za učenike s posebnim potrebama, te broja i kvalitete obrazovnih pomagala. Uloženih sredstava po vrsti institucije i ukupnom broju učenika također su ključni pokazatelji. Ova analiza pruža osnovu za identifikaciju uspješnosti županija u privlačenju sredstava iz EU fondova i mjerenje njihovog učinka na obrazovni sustav.

Cilj je identificirati potencijalne smjernice i ponuditi preporuke koje bi mogle poslužiti za poboljšanje korištenja EU fondova u budućnosti, osiguravajući time nastavak pozitivnog trenda u razvoju odgojno-obrazovnog sustava i jačanje konkurentnosti sjeverozapadnih županija Hrvatske na zahtjevnom europskom tržištu rada.

U Uvodu rada naglašava se važnost korištenja EU fondova za razvoj javnih institucija, osobito u kontekstu regionalnog razvoja i poboljšanja infrastrukture odgojno-obrazovnih ustanova u Hrvatskoj. Fokus je na sjeverozapadnim županijama koje su uspješne u privlačenju tih sredstava, čime se poboljšava kvaliteta života građana.

Drugo poglavlje opisuje odgojno-obrazovne institucije sjeverozapadne Hrvatske kao važan segment ulaganja iz EU fondova

Treće poglavlje donosi rezultate istraživanja o korištenju EU fondova u javnim institucijama u navedenim županijama, prikazujući distribuciju sredstava i ključne korisnike.

Završno poglavlje nudi preporuke za poboljšanje strategija privlačenja fondova, smanjenje regionalnih nejednakosti te unapređenje suradnje lokalnih vlasti i institucija.

2. ODGOJNO-OBRAZOVNE INSTITUCIJE SJEVEROZAPADNE HRVATSKE KAO VAŽAN SEGMENT ULAGANJA IZ EU FONDOVA

Republika Hrvatska podijeljena je na ukupno 20 županija i Grad Zagreb koji ima poseban status, odnosno status grada i županije. Županije su temeljne jedinice regionalne samouprave te je sadašnja upravno-teritorijalna podjela županija uvedena 1997. godine, dok su manje administrativno-teritorijalne jedinice u sastavu županije tj. gradovi i općine.² U radu su obuhvaćene četiri županije sjeverozapadne

¹ Mioković Kapetinić, D., Čordaš, Z., Bošnjak, S.: Uloga EU fondova u regionalnom razvoju, ET²eR – ekonomija, turizam, telekomunikacije i računarstvo Vol. V, No. 1, 2023., str. 87

² Hrvatska.eu – zemlja i ljudi (croatia.eu), pristupljeno 25.06.2024.

Tablica 1: Pregled broja odgojno-obrazovnih ustanova po županijama

Odgojno obrazovne ustanove	Županija RH			
	Varaždinska	Međimurska	Koprivničko-križevačka	Krapinsko-zagorska
Osnovna škola	33	32	18	34
Srednja škola	17	7	9	9
Ukupno	50	39	27	43

Izvor: izradili autori

Hrvatske, odnosno Varaždinska, Međimurska, Koprivničko-križevačka i Krapinsko-zagorska županija.

Varaždinska županija kao najstarija županija u Republici Hrvatskoj prvi puta se spominje 20. kolovoza 1181. godine u Povelji hrvatsko-ugarskog kralja Bele III. Županija se prostire se na 1228 km² i jedna je od teritorijalno manjih, ali i najgušće naseljenih hrvatskih županija. Prostire se između rijeke Drave na sjeveru, obronaka Slovenskih gorica i gore Macelj na zapadu, te Kalnika i njegovih obronaka na istoku i jugoistoku.³ Sjedište Varaždinske županije je Grad Varaždin. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine, Varaždinska županija broji 159 487 stanovnika.⁴

Međimurska županija je smještena na krajnjem sjeveru Hrvatske te je omeđena rijekama Murom i Dravom, sa sjedištem u Gradu Čakovcu. Prostorno je najmanja hrvatska županija te također kao i Varaždinska županija, jedna je od najgušće naseljenih dijelova Hrvatske s 105 250 stanovnika. Prostire se na 729,58 km² te danas predstavlja »vrata Hrvatske« prema srednjoj i istočnoj Europi.⁵

Koprivničko-križevačka županija pripada Panonskoj megaregiji i prostire se na 1748 km² s 101 661 stanovnika. Sjedište navedene županije je u Koprivnici.

Posljednja županija sjeverozapadne Republike Hrvatske koja će biti obrađena u ovom radu je Krapinsko-zagorska županija koja se pruža od vrhova Macelja i Ivančice na sjeveru do Medvednice na jugoistoku. Zapadna granica je rijeka Sutla, a istočna vododjelnica porječja Krapine i Lonje. Sjedište županije je Grad Krapina, prostire se na 1229 km² te broji 120 942 stanovnika.⁶

Odgojno-obrazovne institucije u analiziranim županijama sjeverozapadne Hrvatske, predstavljaju temelj obrazovnog sustava na regionalnoj razini. Broj odgojno-obrazovnih ustanova po županijama prikazan je u tablici 1.

Prema podacima iz tablice 1 vidljivo je da Varaždinska županija prednjači prema ukupnom broju odgojno-obrazovnih ustanova s 33 osnovne⁷ i 17 srednjih škola.⁸ Slijedi Krapinsko-zagorska županija sa ukupno 43 odgojno-obrazovne ustanove tj. 34 osnovne i 9 srednjih škola.⁹ Međimurska županija broji ukupno 39 odgojno-obrazovnih ustanova, od čega je 32 osnovne i 7 srednjih škola¹⁰ dok Koprivničko-križevačka županija s 27 odgojno-obrazovnih ustanova tj. 18 osnovnih¹¹ i 9 srednjih škola¹² bilježi najmanji broj.

Navedene županije ulažu u razvoj osnovnih i srednjih škola, kako bi omogućile djeci i mladima kvalitetno obrazovanje te ih pripremile za daljnje obrazovne i profesionalne izazove. Kvaliteta odgoj-

³ Povijest - Varaždinska Županija (varazdinska-zupanija.hr), pristupljeno 25.06.2024.

⁴ Državni zavod za statistiku - Objavljeni konačni rezultati Popisa 2021. (gov.hr), pristupljeno 25.06.2024.

⁵ Opći podaci - Međimurska županija (medjimurska-zupanija.hr), pristupljeno 25.06.2024.

⁶ Općenito o Krapinsko-zagorskoj županiji - Krapinsko-zagorska županija (kzz.hr), pristupljeno dana 25. 6. 2024. godine

⁷ https://vzz.hr/media/k2/attachments/Popis_osnovnih_%C5%A1kola-2021.xlsx, pristupljeno dana 25.06.2024.

⁸ <https://www.varazdinska-zupanija.hr/o-nama/zupanijske-ustanove-i-tvrtke/kategorija/232-srednje-skole.html>, pristupljeno 25.06.2024.

⁹ <https://www.skole.hr/adresar/popis-skola/?slovo=&zupanija=krapinsko-zagorska+%C5%BEupanija>, pristupljeno dana 25.06.2024. godine

¹⁰ <https://medjimurska-zupanija.hr/skole-u-mz/> pristupljeno 25.06.2024.

¹¹ <https://kckzz.hr/hr/uprava/ustanove-i-drustva/osnovne-skole>, pristupljeno dana 25.06.2024. godine

¹² <https://kckzz.hr/hr/uprava/ustanove-i-drustva/srednje-skole>, pristupljeno dana 25.06.2024. godine

no-obrazovnog sustava u županijama sjeverozapadne Hrvatske ključan je faktor za osiguranje jednakih obrazovnih prilika i konkurentnosti učenika na regionalnoj i nacionalnoj razini. Ova kvaliteta obuhvaća više aspekata infrastrukture, resursa i nastavnih metoda koje zajedno čine okruženje za uspješan rad učenika i nastavnika. Prvi kriterij kvalitete odgojno-obrazovne infrastrukture odnosi se na fizičku infrastrukturu obrazovnih ustanova, uključujući stanje školskih zgrada, učionica, sportskih dvorana i specijaliziranih prostora. Kvalitetna infrastruktura znači sigurne i funkcionalne prostore prilagođene različitim nastavnim aktivnostima, kao i redovito održavanje koje uključuje renovacije i prilagodbe potrebama učenika s posebnim potrebama.

Kvaliteta se dodatno mjeri prisutnošću suvremene nastavne opreme i tehnologije. To uključuje dostupnost računala, interaktivnih ploča, laboratorijske opreme i drugih tehničkih alata koji omogućuju učenicima i nastavnicima korištenje suvremenih obrazovnih metoda. Korištenje tehnologije u nastavnom procesu važno je za razvijanje vještina potrebnih na današnjem tržištu rada i usklađivanje sa standardima Europske unije. Nadalje, kvaliteta odgojno-obrazovnog sustava ogleda se u dostupnosti i ažurnosti nastavnih materijala i pomagala. Kvalitetni obrazovni resursi poput knjiga, radnih listova, edukativnog softvera i nastavnih pomagala, od ključne su važnosti za praćenje nastavnog plana i programa te olakšavanje razumijevanja gradiva. Ažurnost ovih materijala osigurava da učenici usvajaju znanja i vještine relevantne za suvremeno okruženje. Pristupačnost i prilagodba infrastrukture za učenike s posebnim potrebama važan je segment kvalitete obrazovnog sustava. Ova prilagodba uključuje ugradnju rampi, specijaliziranih učionica, te dostupnost specijalizirane opreme i podrške koja omogućava jednak pristup obrazovanju svim učenicima, bez obzira na njihove individualne potrebe.

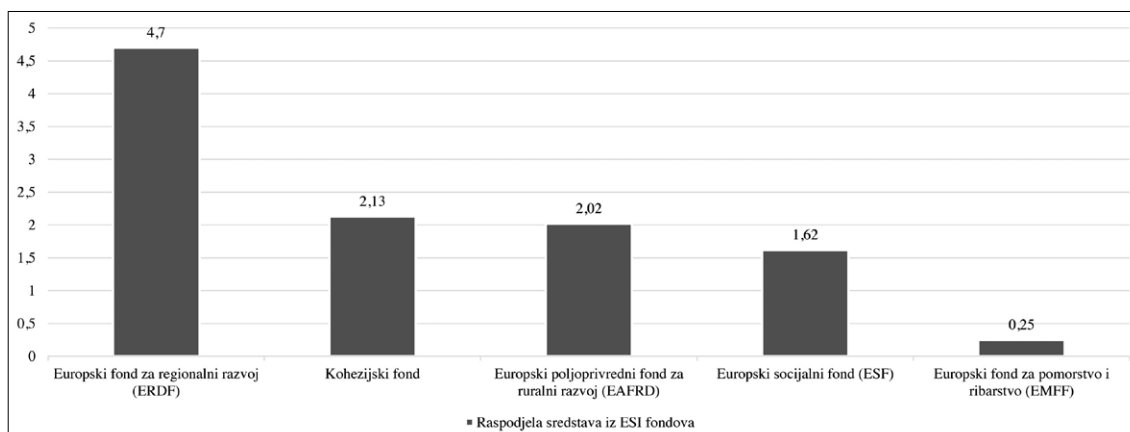
Za mjerenje i usporedbu kvalitete odgojno-obrazovnog sustava među županijama koriste se različiti kvantitativni i kvalitativni pokazatelji. To uključuje broj obnovljenih ili izgrađenih učionica, prisutnost i stupanj korištenja suvremene tehnologije, razinu pristupačnosti za učenike s posebnim potrebama, broj i raznovrsnost obrazovnih pomagala, te uložena financijska sredstva po vrsti institucije i ukupnom broju učenika.

Analiza ovih pokazatelja omogućuje identifikaciju razlika u kvaliteti infrastrukture među županijama te pruža osnovu za planiranje daljnjih ulaganja i poboljšanja koja će doprinijeti razvoju obrazovnog sustava na regionalnoj razini.

S punopravnim članstvom, Hrvatska je dobila pristup širokom spektru EU fondova, uključujući Europskim strukturnim i investicijskim fondovima (engl. European Structural and Investment Funds, ESI), čija je svrha smanjiti ekonomske i socijalne nejednakosti među regijama EU-a te potaknuti gospodarski rast i održiv razvoj. Ključni fondovi uključuju Europski fond za regionalni razvoj (engl. European Regional Development Fund, ERDF), Europski socijalni fond (engl. European Social Fund, ESF) i Kohezijski fond (engl. Cohesion Fund, CF). Europski fond za regionalni razvoj potiče gospodarski razvoj regija kroz ulaganja u proizvodne i infrastrukturne projekte. Korisnici ovog fonda su mala i srednja poduzeća, lokalne i regionalne vlasti, sveučilišta, nevladine organizacije, kao i istraživački centri. Sredstva se koriste za razvoj infrastrukture, inovacija i otvaranje novih radnih mjesta. Europski socijalni fond usmjeren je na poticanje zapošljavanja, borbu protiv diskriminacije te ulaganja u cjeloživotno učenje i inovacije. Korisnici su javna uprava, nevladine organizacije, te radnička i poslodavačka udruženja. Ovaj fond financira aktivnosti koje omogućavaju bolju integraciju na tržištu rada, poput treninga, prekvalifikacija i poticanja poduzetništva. Kohezijski fond namijenjen je zemljama Europske unije čiji je bruto nacionalni dohodak manji od 90% prosjeka EU-a, a financira projekte iz područja prometa i zaštite okoliša. Njime se podržava infrastruktura održivog urbanog prometa, interoperabilnost transportnih mreža, te prilagodba okolišnih standarda EU-a, uključujući energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije. Korisnici ovog fonda su javna tijela i poslovni sektor koji sudjeluje u postupcima javne nabave.

U financijskom razdoblju 2014.-2020., iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova Hrvatska je na raspolaganju imala ukupno 10,73 milijardi eura.¹³ Od ukupnog iznosa, 8,45 milijardi eura bilo je namijenjeno kohezijskoj politici, 2,02 milijarde eura za poljoprivredu i ruralni razvoj, a 253

¹³ Europski strukturni i investicijski fondovi (strukturnifondovi.hr), pristupljeno 01.07.2024.

Grafikon 1: Prikaz raspodjele sredstava iz ESI fondova u RH u razdoblju 2014.-2020.

Izvor: izradili autori prema podacima dostavljenim od ESI

milijuna eura za ribarstvo. Najveći dio sredstava, 4,7 milijardi eura, dodijeljen je iz Europskog fonda za regionalni razvoj, dok je najmanji, 253 milijuna eura, dodijeljen za ribarstvo (grafikon 1).

Sadašnja financijska perspektiva 2021.-2027. osigurava dodatna sredstva kojima Hrvatska nastavlja razvijati projekte, uključujući obrazovnu infrastrukturu i resurse koji podržavaju kvalitetu obrazovanja na regionalnoj razini. U sedmogodišnjem financijskom razdoblju 2021.-2027., odnosno financijskom razdoblju u kojem se trenutno nalazimo, Europska unija predviđela je novčana sredstva u iznosu od 1 824,3 milijarde eura, od čega je 25 milijardi eura na raspolaganju za Republiku Hrvatsku. Navedena sredstva dodjeljuju se iz dva izvora, odnosno iz Višegodišnjeg financijskog okvira koji se programira za sedmogodišnje razdoblje, a drugi izvor je EU sljedeće generacije. Sredstva dodijeljena Republici Hrvatskoj za financijsko razdoblje 2021.-2027. iznose više od 14 milijardi eura iz Višegodišnjeg financijskog okvira te nešto više od 11 milijardi eura iz izvora EU sljedeće generacije.¹⁴

3. METODOLOGIJA I REZULTATI TERENSKOG ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja je analizirati i usporediti korištenje sredstava iz EU fondova u javnim institucijama četiri županije sjeverozapadne Hrvatske (Varaždinska, Koprivničko-križevačka, Krapinsko-zagorska i Međimurska).

Rad će se fokusirati na prikaz ukupno dobivenih financijskih sredstava u ovim županijama, te usporedbu pojedinačnih iznosa po projektima. Istraživanje će obuhvatiti analizu strukture financiranja, uključujući ukupne iznose investicija, prihvatljive troškove te iznose dobivenih bespovratnih sredstava, s posebnim naglaskom na javne institucije koje su najveći korisnici tih sredstava. Usporedba će omogućiti uvid u raspodjelu i učinkovitost korištenja EU fondova, čime se nastoji pružiti temelj za daljnje strategije u poboljšanju apsorpcije sredstava i investicija u javnim sektorima promatranih županija.

Temeljem prethodno navedenog proizlaze slijedeća istraživačka pitanja:

- IP1 - Kolika su ulaganja u javne institucije u Varaždinskoj županiji u usporedbi s ostalim trima županijama sjeverozapadne Hrvatske?
- IP2 - Koliki je udio bespovratnih sredstava EU fondova usmjeren na odgojno-obrazovne ustanove u četiri županije sjeverozapadne Hrvatske?

Za potrebe istraživanja preuzeti su primarni podatci SAFU-a, koji su obrađeni primjenom alata POWER BI.

Pod kategorijom »Projekti koji se djelomično provode u županiji« nalaze se projekti koji se provode u više županija, uključujući regionalne i nacionalne projekte. SAFU je dostavio podatke i o projektima koji se provode isključivo u određenoj županiji, bez uključivanja regionalnih ili nacionalnih projekata.

¹⁴ Europski strukturni i investicijski fondovi (strukturnifondovi.hr), pristupljeno 01.07.2024.

Tablica 2: Pregled ugovorenih sredstava po županijama

	OPKK UKUPNO		NPOO UKUPNO		ITP UKUPNO		PKK UKUPNO	
	Broj ugovora	Ukupni iznos (€)	Broj ugovora	Ukupni iznos (€)	Broj ugovora	Ukupni iznos (€)	Broj ugovora	Ukupni iznos (€)
KRAPINSKO-ZAGORSKA	18	40.837.782,55	27	100.779.256,41	1	22.546,29	0	-
Projekti koji se djelomično provode u županiji	43	768.146.238,53	3	107.620.615,04	0	-	1	28.044.035,00
VARAŽDINSKA	19	93.193.339,05	28	117.334.409,60	1	22.894,69	0	-
Projekti koji se djelomično provode u županiji	41	539.101.327,66	4	113.479.357,16	0	-	0	-
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	18	30.749.401,87	18	25.323.353,20	1	36.498,77	0	-
Projekti koji se djelomično provode u županiji	38	863.672.412,75	4	115.525.055,94	0	-	1	28.044.035,00
MEĐIMURSKA	19	51.414.006,63	21	25.122.146,55	1	9.315,47	0	-
Projekti koji se djelomično provode u županiji	35	513.407.690,08	3	107.620.615,04	0	-	0	-

Izvor: izradili autori prema podacima dostavljenim od SAFU-a

Troškovna struktura projekata obuhvaća tri kategorije: »Ukupni troškovi« su ukupna investicija potrebna za projekt, »Ukupni prihvatljivi troškovi« predstavljaju iznos prihvatljiv za financiranje, od čega bespovratna sredstva pokrivaju određeni postotak, a ostatak snosi korisnik. »Bespovratna sredstva« označavaju maksimalni iznos koji korisnik može primiti za financijsku podršku projekta.

4. REZULTATI

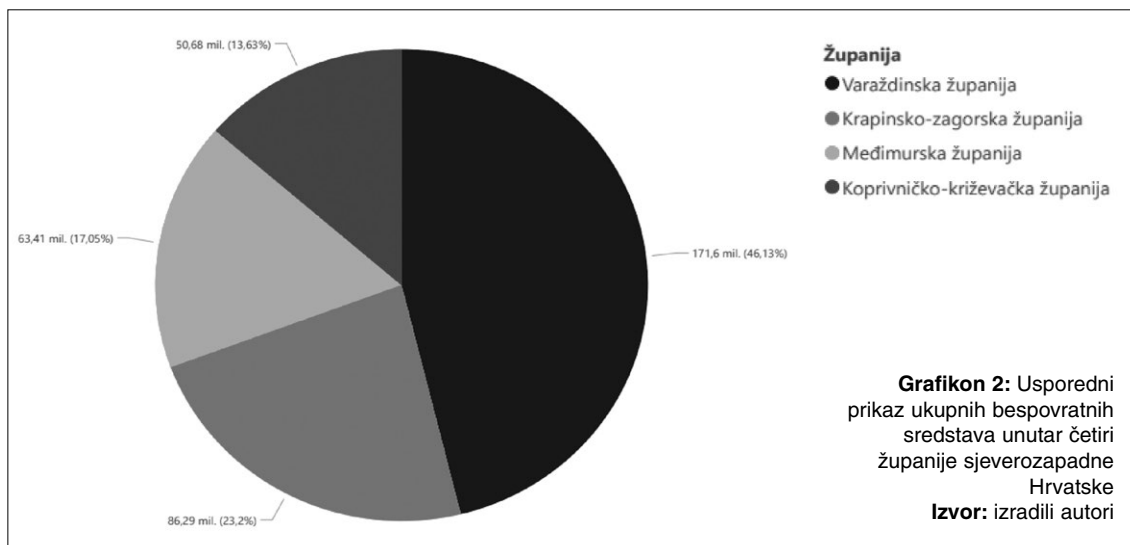
4.1. Iznos raspodjele bespovratnih sredstava prema županiji

Analiza prikazuje raspodjelu bespovratnih sredstava među županijama sjeverozapadne Hrvatske: Varaždinskom, Krapinsko-zagorskom, Međimurskom i Koprivničko-križevačkom. Na temelju podataka iz grafikona 2 uspoređeni su ukupni iznosi bespovratnih sredstava, čime se dobiva uvid u regionalnu raspodjelu i faktore koji mogu utjecati na razlike.

Varaždinska županija ostvarila je najviše bespovratnih sredstava među promatranim županijama, s iznosom od 171,6 mil. € ili 46,13% ukupnih sredstava. Slijedi Krapinsko-zagorska s 86,29 mil. € (23,2%), zatim Koprivničko-križevačka s 50,68 mil. € (13,63%) i Međimurska s 17,5 mil. €. Ovi rezultati ukazuju na izražen regionalni disparitet, s Varaždinskom županijom kao vodećom u povlačenju EU fondova. Ovi rezultati ukazuju na značajni regionalni disparitet u povlačenju sredstava iz EU fondova, gdje je Varaždinska županija izrazito uspješna u odnosu na ostale županije u regiji.

Analiza bespovratnih sredstava u četiri županije sjeverozapadne Hrvatske ukazuje na dominaciju Varaždinske županije, koja s 46,13% povlači najveći udio sredstava, što sugerira visoku institucionalnu učinkovitost i angažiranost lokalnih vlasti. Krapinsko-zagorska županija također ostvaruje značajan udio od 23,2%, dok Međimurska i Koprivničko-križevačka zaostaju s 17,05% i 13,63%, što može ukazivati na ograničene kapacitete za pripremu projekata ili potrebu za boljom infrastrukturom i edukacijom projektnih timova. Regionalne razlike u povlačenju sredstava potencijalno pridonose ekonomskim i socijalnim razlikama među županijama, što može ugroziti regionalnu koheziju.

Kako bi se smanjile te nejednakosti, preporučuje se pojačana suradnja i razmjena znanja među županijama, te ciljano osposobljavanje institucija u manje uspješnim županijama za efikasnije korištenje fondova, čime bi se poticao ravnomjerniji razvoj cijele regije.

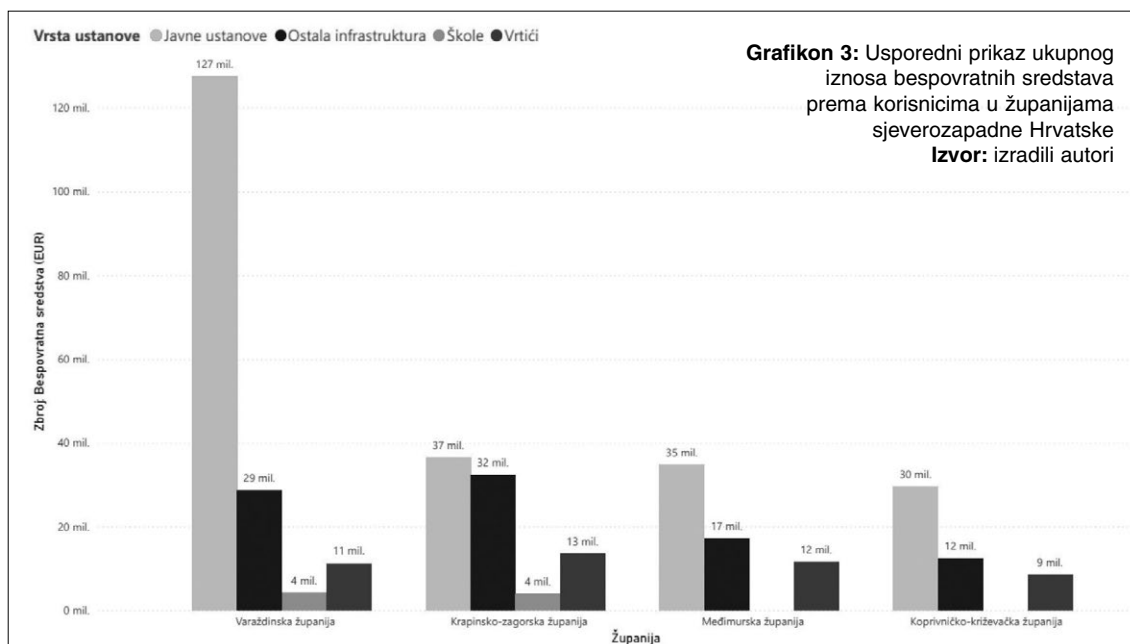

4.2. Raspodjela bespovratnih sredstva u odnosu na odgojno-obrazovne ustanove u županiji

U ovoj analizi razmatrati će se raspodjelu bespovratnih sredstava prema vrstama ustanova i korisnicima unutar županija sjeverozapadne Hrvatske. Grafikon 3 prikazuje raspodjelu sredstava među različitim ustanovama poput javnih ustanova, školske infrastrukture, vrtića i druge infrastrukture, s ciljem usporedbe najznačajnijih korisnika sredstava i razlika u iznosima između županija.

Varaždinska županija izdvojila je najviše bespovratnih sredstava za javne ustanove, s ukupno 127 milijuna eura usmjerenih u zdravstvene i javne institucije te projekte adaptacije i energetske obnove, što ukazuje na prioritet povećanja životnog standarda i infrastrukture. Krapinsko-zagorska županija uložila je 35 milijuna eura u javne ustanove, a Međimurska i Koprivničko-križevačka županija slijede s iznosima od 35 i 30 milijuna eura.

U kategoriji ostale infrastrukture, Krapinsko-zagorska županija prednjači s 32 milijuna eura, dok Varaždinska ulaže 29 milijuna, a Međimurska i Koprivničko-križevačka 17 i 12 milijuna eura. Kod ulaganja u škole, Varaždinska i Krapinsko-zagorska županija izdvojile su po 4 milijuna eura, dok u

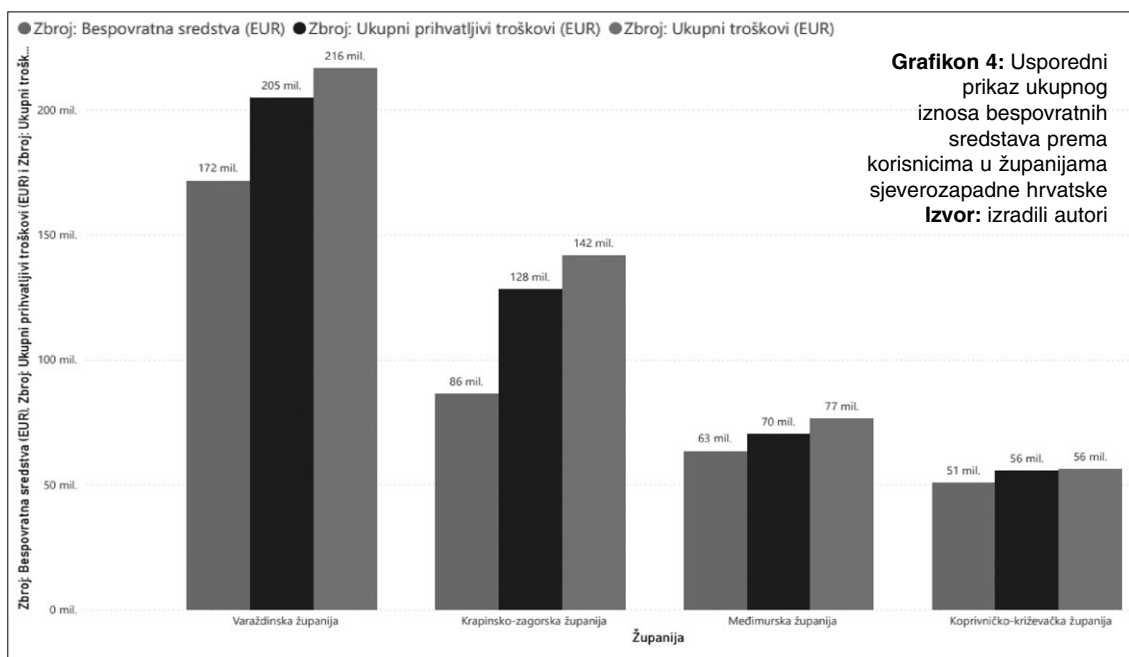
Međimurskoj i Koprivničko-križevačkoj nema evidentiranih ulaganja u škole iz EU fondova. Za vrtiće najviše sredstava dobila je Krapinsko-zagorska županija (13 milijuna eura), a slijede Međimurska s 12 milijuna, Varaždinska s 11 milijuna i Koprivničko-križevačka s 9 milijuna eura.

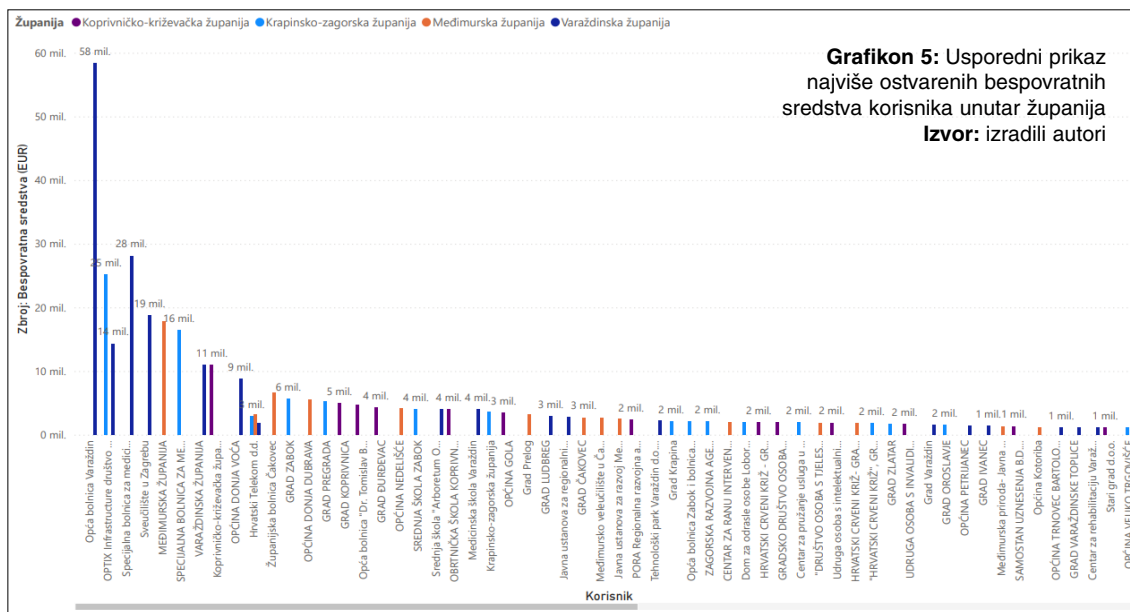
Analiza pokazuje različite prioritete u financiranju među županijama: dok Varaždinska stavlja naglasak na javne projekte, Krapinsko-zagorska uravnoteženije raspodjeljuje sredstva između javnih ustanova, škola i vrtića. Međimurska i Koprivničko-križevačka županija imaju ravnomjerniju raspodjelu, s manjim ulaganjima u obrazovni sektor. Razlike u distribuciji sredstava odražavaju specifične razvojne strategije i potrebe svake županije.

4.3. Bespovratna sredstva u odnosu na maksimalan iznos bespovratnih sredstava po korisniku, ukupan iznos investicije (ukupan trošak) i ukupni prihvatljivi troškovi prema iznosima koji je prihvatljiv za financiranje

Analiza prikazuje povezanost bespovratnih sredstava, prihvatljivih troškova i ukupnih troškova investicija, čime se uspoređuju planirani i ostvareni troškovi u okviru financiranja iz EU fondova. Prihvatljivi troškovi predstavljaju dio sredstava koji se može financirati iz fondova, dok je za preostali iznos odgovoran korisnik, odnosno institucija koja provodi investiciju, čime se kontinuirano osiguravaju gospodarska ulaganja i podizanje standarda građana. Ova analiza usporedit će bespovratna sredstva u odnosu na maksimalni iznos po korisniku, ukupne troškove investicija i prihvatljive troškove za financiranje u Varaždinskoj, Krapinsko-zagorskoj, Međimurskoj i Koprivničko-križevačkoj županiji. Grafikon 4 prikazuje odnose između ključnih kategorija: ukupnih prihvatljivih troškova, ukupnih troškova investicija i dodijeljenih bespovratnih sredstava. Cilj je identificirati razlike u financiranju i investicijama među županijama te procijeniti doprinos bespovratnih sredstava ukupnim ulaganjima u svakoj regiji.

Varaždinska županija ima najveći iznos stvarnih troškova (216 mil. €), s prihvatljivim troškovima od 205 mil. € i ostvarenim bespovratnim sredstvima od 172 mil. €. Slijedi Krapinsko-zagorska županija s ukupnim troškovima od 142 mil. €, prihvatljivim troškovima od 128 mil. € i bespovratnim sredstvima od 86 mil. €. Treća je Međimurska županija s troškovima od 77 mil. €, prihvatljivim troškovima od 70 mil. € i bespovratnim sredstvima od 63 mil. €, dok Koprivničko-križevačka županija ima najniže iznose – 56 mil. € u stvarnim i prihvatljivim troškovima te 51 mil. € bespovratnih sredstava. Varaždinska i Krapinsko-zagorska županija prednjače u korištenju bespovratnih sredstava, što ukazuje na veće kapacitete za privlačenje fondova. Varaždinska županija je najuspješnija u svim kategori-

jama, dok Krapinsko-zagorska pokazuje solidne rezultate u skladu sa svojom regionalnom strategijom. Međimurska i Koprivničko-križevačka županija bilježe niže iznose, no razlika između stvarnih i prihvatljivih troškova u Koprivničko-križevačkoj ukazuje na konzervativniji pristup. Varaždinska županija pokazuje najbolji kapacitet apsorpcije sredstava, dok je Koprivničko-križevačka županija najniža po ulaganjima, ali s dobrom kontrolom troškova.

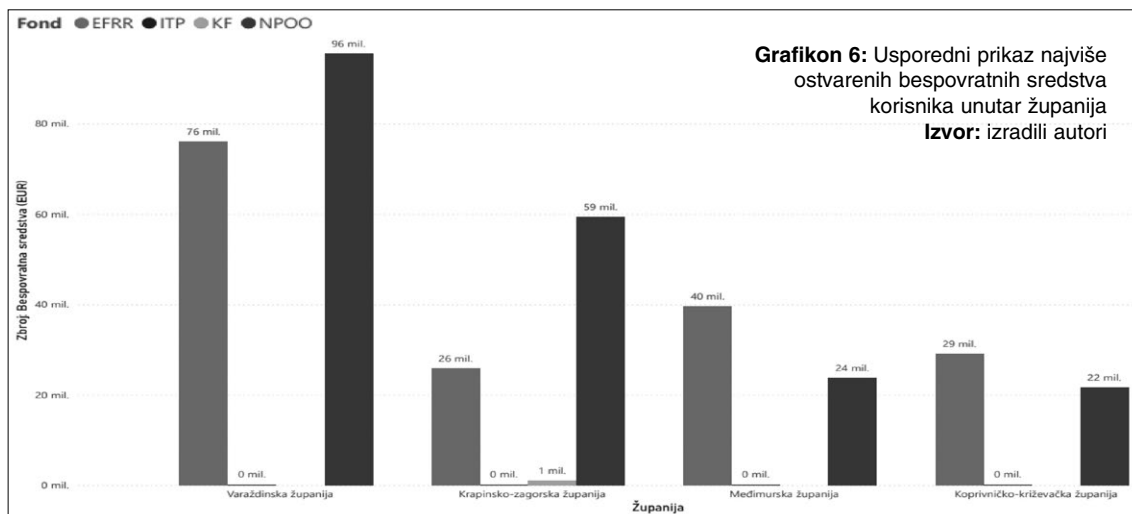
4.4. Najveća bespovratna sredstva prema pojedinim korisnicima

Grafikon 5 prikazuje raspodjelu bespovratnih sredstava među sektorima i županijama, naglašavajući vodeće primatelje i obrasce dodjele. Ovi podaci omogućuju procjenu učinkovitosti i usmjerenosti programa financiranja unutar županija, s naglaskom na najveće korisnike EU fondova. Grafikon 5 pokazuje raznoliku skupinu korisnika, uključujući sektore zdravstva, lokalne uprave i obrazovanja. Raspodjela otkriva da pojedini subjekti primaju veće iznose, dok manji korisnici i lokalne uprave dobivaju skromnija sredstva.

Opća bolnica Varaždin u Varaždinskoj županiji predvodi s najvećim iznosom bespovratnih sredstava od 58 milijuna eura, usmjerenih na ulaganja u javne ustanove. Sljedeći značajni korisnici su društvo OPTIX Infrastructure d.o.o. s ulaganjima od 25 milijuna eura u Krapinsko-zagorskoj županiji i 14 milijuna eura u Varaždinskoj. Treće po visini sredstava dolazi Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju u Varaždinskoj županiji s iznosom od 28 milijuna eura. Ostali značajni korisnici uključuju javnu ustanovu u Međimurskoj županiji i Specijalnu bolnicu Stubičke Toplice u Krapinsko-zagorskoj, koje su dobile po 16 milijuna eura. Daljnjom analizom sredstava, Varaždinska i Koprivničko-križevačka županija izdvajaju se s dodatnih 11 milijuna eura, dok ostali korisnici ostvaruju iznose između 5 milijuna eura i 1,3 milijuna eura. U sektoru obrazovanja, najveći korisnik je Srednja škola Zabok s ulaganjima od milijun eura, dok su sredstva za ostale obrazovne institucije u padu. Dominacija pojedinih institucija u privlačenju sredstava sugerira njihovu specifičnu stručnost, veličinu ili stratešku važnost za regiju, dok manji korisnici osiguravaju ravnomjernu podršku za projekte različitih veličina i namjena.

4.5. Bespovratna sredstva u županijama prema izvorima financiranja – program/fondovi

Analiza raspodjele bespovratnih sredstava iz EU fondova u sjeverozapadnim županijama Hrvatske usmjerena je na glavne izvore financiranja, uključujući Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Kohezijski fond (KF), Integrirani teritorijalni program (ITP) i Nacionalni plan oporavka i otpornosti (NPOO). Grafikon 6 prikazuje komparativni pregled uspješnosti ovih županija u privlačenju sredstava

iz navedenih fondova, čime se omogućuje identifikacija ključnih izvora financiranja za svaku županiju i njihova ukupna distribucija. Ova analiza pruža jasniji uvid u važnost pojedinih fondova za razvoj različitih sektora u svakoj županiji.

Najveći iznos bespovratnih sredstava osiguran je iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (NPOO), pri čemu Varaždinska županija prednjači s 96 milijuna eura, zatim Krapinsko-zagorska sa 59 milijuna eura, Međimurska sa 24 milijuna eura, i Koprivničko-križevačka s 22 milijuna eura. Fond za regionalni razvoj (EFRR) predstavlja drugi najznačajniji izvor financiranja, s najvećim iznosom od 76 milijuna eura za Varaždinsku županiju, dok je Međimurska dobila 40 milijuna eura, Koprivničko-križevačka 29 milijuna eura, a Krapinsko-zagorska 26 milijuna eura. Kohezijski fond koristi samo Krapinsko-zagorska županija s jednim milijunom eura, dok Integrirani teritorijalni program (ITP) nije prisutan u niti jednoj od županija sjeverozapadne Hrvatske.

Grafikon 6 prikazuje varijacije u izvorima bespovratnih sredstava, naglašavajući uspješnost pojedinih županija u privlačenju sredstava iz specifičnih fondova. Neki fondovi, poput EFRR-a, posebno su važni za određene županije, dok se druge više oslanjaju na NPOO fond. Ove razlike ukazuju na prilagođene strategije županija prema fondovima koji najbolje odgovaraju njihovim razvojnim potrebama, osiguravajući optimalno korištenje raspoloživih sredstava. Raznolikost financiranja po županijama odražava specifične prioritete i stratešku upotrebu fondova za različite regionalne projekte.

5. RASPRAVA

Varaždinska županija ističe se među promatranim županijama, kako po ukupnom iznosu bespovratnih sredstava, tako i po ciljanim ulaganjima u javne ustanove. Ovaj trend ukazuje na snažnu usklađenost regionalnih razvojnih potreba i kapaciteta za povlačenje sredstava. Varaždinska županija je primjer županije koja koristi svoj kapacitet u pripremi i provedbi projekata, posebno onih koji su prilagođeni zahtjevima EU fondova. Visoki udio sredstava usmjerenih prema Općoj bolnici Varaždin dodatno naglašava važnost sektora zdravstva za razvoj ove županije. Fokus na infrastrukturu zdravstvenih ustanova ne samo da unapređuje dostupnost i kvalitetu usluga za lokalno stanovništvo, već pridonosi regionalnom razvoju u širem smislu, pružajući stabilan temelj za buduće investicije i stvaranje povoljnijih uvjeta života.

Krapinsko-zagorska županija također ima značajne projekte u javnom sektoru, ali je vidljivo da se sredstva dijele između različitih sektora. Ulaganja u tvrtku OPTIX Infrastructure d.o.o. sugeriraju strateški interes za poticanje privatnog sektora u tehnološki naprednijim projektima, što može imati značajan utjecaj na jačanje inovativnih kapaciteta regije. Kombinacija javnih i privatnih ulaganja može biti važna za dugoročan rast i smanjenje regionalnih razlika, što se može prepoznati kao pozitivan smjer za Krapinsko-zagorsku županiju.

Raspodjela sredstava u Varaždinskoj županiji, s naglaskom na zdravstvo, stavlja prioritet na unapređenje osnovnih javnih usluga. Time se stvara čvrst temelj za zdravlje i sigurnost građana, što je ključno za društveni razvoj. Međutim, uočava se nedostatak ulaganja u odgojno-obrazovne ustanove, što bi moglo dovesti do dugoročnih izazova u razvoju ljudskih potencijala.

Krapinsko-zagorska županija, koja ima manji udio u zdravstvu i obrazovanju, pokazuje uravnoteženiji pristup, iako i ovdje postoji potreba za većim ulaganjima u obrazovni sektor. Županije koje su opredijelile značajnija sredstva za zdravstvene ustanove, kao što su Varaždinska i Krapinsko-zagorska, pokazuju jasnu usmjerenost prema jačanju kvalitete života, što može pridonijeti privlačenju novih stanovnika i smanjenju migracija iz tih regija.

Usporedba između stvarnih troškova i dodijeljenih sredstava pokazuje da su veće županije, poput Varaždinske i Krapinsko-zagorske, imale bolje rezultate u korištenju sredstava. Varaždinska županija pokazuje vrlo visoku razinu učinkovitosti u povlačenju i korištenju fondova. Ovakvi rezultati sugeriraju da su kapaciteti za pripremu i provedbu projekata visoko razvijeni, što rezultira višim postotkom korištenih sredstava. Na primjer, ulaganja u Opću bolnicu Varaždin i Specijalnu bolnicu za medicinsku rehabilitaciju u Krapinsko-zagorskoj županiji osiguravaju dugoročnu vrijednost za regiju, ali i šire doprinose nacionalnim zdravstvenim standardima. Da bi se poboljšala učinkovitost sredstava i omogućio ravnomjeran regionalni razvoj, nužno je razmotriti sljedeće pristupe:

Povećanje ulaganja u obrazovni sektor: Prisutna neravnoteža u sredstvima namijenjenim za obrazovne ustanove sugerira potrebu za povećanjem financiranja za škole i vrtiće, osobito u Međimurskoj i Koprivničko-križevačkoj županiji, koje bilježe najniži udio ulaganja u ovaj sektor. Takva ulaganja mogu potaknuti dugoročan razvoj ljudskih resursa i poboljšati obrazovne uvjete u regiji.

Razvoj kapaciteta i tehničke podrške za manje uspješne županije: S obzirom na razlike u povlačenju sredstava, preporučuje se uspostavljanje sustava razmjene znanja i edukacije projektnih timova, što bi omogućilo manje razvijenim županijama kao što su Koprivničko-križevačka i Međimurska da unaprijede sposobnosti za povlačenje i korištenje sredstava.

Veća usmjerenost na sektor privatnog poduzetništva: S obzirom na značajna sredstva dobivena u okviru tvrtke OPTIX Infrastructure d.o.o., ulaganja u sektor privatnog poduzetništva mogu doprinijeti diversifikaciji regionalne ekonomije. Na taj način, manja ovisnost o javnim ustanovama može osigurati dugoročno održiv razvoj.

Asimetrična raspodjela sredstava može dugoročno produbiti ekonomske i socijalne razlike među županijama.

Varaždinska županija, s najvećim uspjehom u privlačenju sredstava, mogla bi ostvariti brži gospodarski rast, ali bi istovremeno dodatno udaljila druge županije koje nemaju iste kapacitete. Potrebno je stoga strateški usmjeriti sredstva u manje razvijene županije kako bi se izbjeglo povećanje regionalnih nejednakosti.

6. ZAKLJUČAK

U radu se analizira, kako i na koji način se koriste bespovratna sredstva EU fondova u cilju javnog interesa. Naglasak rada je na institucije kojima se direktno utječe na kvalitetu i standard građana, ali i važnost ulaganja u odgojno-obrazovne institucije, gdje se u pogledu budućnosti ostvaruje prednost te kvaliteta i konkurentnost na tržištu rada. Radom se ukazuje i na mogućnost dodatnih ulaganja kroz druge programe ili fondove EU, te mjera intenziviranja i dodatnog privlačenja financijskih sredstava EU u značajnim iznosima kroz kvalitetne poslovne programe i poslovne planove. Otvorena je mogućnost o dodatnim istraživačkim pitanjima sa modelima istraživanja, kako bi planiranje i realizacija projekata bila što izravnija potrebama korisnika. Planiranja i projekti s kojima se osiguravaju financijska sredstva iz EU fondova prije svega su obaveza i odgovornost podnositelja, ali i garancija da će se navedena sredstva ciljano i zakonito utrošiti. Mogućnosti za daljnja istraživanja otvaraju se u pogledu potrebnih sredstava za različite kategorije, uključujući prometnu infrastrukturu, uređenje javnih objekata od nacionalnog značaja (poput muzeja), te uvođenje i razvoj zelenih tehnologija. Ova istraživačka pitanja mogu pridonijeti boljem razumijevanju potreba za financijskim sredstvima u specifičnim sektorima i unapređenju budućih strategija ulaganja. Naglasak je na jačanju gospodarstva putem institucija i

subjekte financijskih sredstava EU, kojima se direktno utječe na standard i kvalitetu života građana te uspješnost gospodarstva na regionalnoj razini. Na temelju provedenog istraživanja proizlazi zaključak koji ukazuje na značajnu ulogu koju europski fondovi imaju u regionalnom razvoju županija sjeverozapadne Hrvatske, posebno u jačanju javnih institucija i gospodarstva. Varaždinska županija, koja je izuzetno uspješna u privlačenju financijskih sredstava iz EU fondova, ističe se kao primjer uspješne primjene tih sredstava u svrhu unapređenja kvalitete života građana i regionalne konkurentnosti. Osim toga, rad otvara mogućnosti za daljnja istraživanja i dodatna ulaganja kroz druge EU programe, čime bi se moglo još bolje adresirati specifične razvojne potrebe svake županije.

Naglasak je također stavljen na potrebu za odgovornim i ciljanim trošenjem sredstava kako bi se postigli optimalni rezultati u unapređenju javnih usluga i infrastrukturnih projekata. Nadalje, analiza pokazuje da postoji značajna razlika u sposobnosti različitih županija da privuku i iskoriste EU sredstva, što ukazuje na potrebu za dodatnom podrškom i edukacijom u manje uspješnim regijama. Krapinsko-zagorska i Međimurska županija, koje su ostvarile manje sredstava u usporedbi s Varaždinskom, imaju potencijal za poboljšanje u ovom području. Stoga, ulaganje u jačanje kapaciteta lokalnih institucija za pripremu i provedbu projekata financiranih iz EU fondova moglo bi doprinijeti ravnomjernijem regionalnom razvoju. Također, rezultati sugeriraju da je kontinuirana suradnja između županijskih vlasti, odgojno-obrazovnih institucija i lokalne zajednice ključna za učinkovito korištenje sredstava. Ovaj rad može poslužiti kao temelj za buduće analize koje bi mogle dodatno istražiti dugoročne učinke ovih investicija na gospodarski rast i socijalnu koheziju u regiji. Kroz ovakve analize moguće je identificirati najbolje prakse i strategije koje bi mogle biti implementirane i u drugim regijama Hrvatske, s ciljem postizanja ujednačenijeg regionalnog razvoja na nacionalnoj razini.

Aplikacija projekata financiranih iz EU fondova značajno doprinosi kvaliteti odgojno-obrazovnih ustanova u Hrvatskoj na nekoliko ključnih razina. Prije svega, osiguravanje financijskih sredstava omogućuje unapređenje infrastrukture, što obuhvaća modernizaciju i obnovu školskih objekata, uvođenje energetski učinkovitih sustava te proširenje kapaciteta za pružanje kvalitetnijih usluga u obrazovanju. Ove intervencije doprinose stvaranju boljih uvjeta za učenje i rad, što se reflektira na opće povećanje standarda obrazovanja. Sredstva iz EU fondova često se koriste za razvoj inovativnih obrazovnih programa i ulaganje u digitalizaciju obrazovnog sustava, uključujući opremanje škola suvremenom tehnološkom opremom, što omogućuje lakšu primjenu suvremenih metoda poučavanja. Ove promjene izravno utječu na povećanje konkurentnosti učenika na tržištu rada te na bolju pripremljenost za buduće obrazovne izazove.

U kontekstu istraživačkih pitanja, može se zaključiti kako Varaždinska županija, s najvećim udjelom bespovratnih sredstava usmjerenih na javne ustanove, pokazuje izrazitu učinkovitost u korištenju dostupnih sredstava za unaprjeđenje obrazovnog sustava. Međutim, udio sredstava koji je izravno usmjeren na odgojno-obrazovne ustanove relativno je nizak, što ukazuje na potrebu daljnje diversifikacije ulaganja u različite obrazovne institucije, posebno u školama i vrtićima. Kako bi se poboljšala kvaliteta obrazovanja i smanjile regionalne razlike, preporučuje se dodatno ulaganje u obrazovne projekte, s naglaskom na manje razvijene županije koje zaostaju u povlačenju sredstava iz EU fondova. Razvoj kapaciteta za pripremu i provedbu projekata trebao bi biti prioritet kako bi se osigurao ujednačen regionalni razvoj te kako bi sve županije imale jednak pristup kvalitetnom obrazovanju i resursima potrebnim za njegovu modernizaciju.

LITERATURA

Članci

1. Mioković Kapetinić, D., Čordaš, Z., Bošnjak, S.: Uloga EU fondova u regionalnom razvoju, ET²eR – ekonomija, turizam, telekomunikacije i računarstvo Vol. V, No. 1, 2023., str. 86-92.

Internetski izvori

2. Hrvatska.eu – zemlja i ljudi (croatia.eu), pristupljeno dana 25.06.2024. godine;
3. Povijest - Varaždinska Županija (varazdinska-zupanija.hr), pristupljeno dana 25.06.2024. godine;
4. Državni zavod za statistiku - Objavljeni konačni rezultati Popisa 2021. (gov.hr), pristupljeno dana 25.06.2024. godine;
5. https://vzz.hr/media/k2/attachments/Popis_osnovnih_%C5%A1kola-2021.xlsx, pristupljeno dana 25.06.2024. godine;
6. <https://www.varazdinska-zupanija.hr/o-nama/zupanijske-ustanove-i-tvrtke/kategorija/232-srednje-skole.html>, pristupljeno dana 25.06.2024. godine;
7. Opći podaci - Međimurska županija (medjimurska-zupanija.hr), pristupljeno dana 25.06.2024. godine;
8. <https://medjimurska-zupanija.hr/skole-u-mz/> pristupljeno dana 25.06.2024. godine;
9. <https://kckzz.hr/hr/uprava/ustanove-i-drustva/osnovne-skole>, pristupljeno dana 25.06.2024. godine;
10. <https://kckzz.hr/hr/uprava/ustanove-i-drustva/srednje-skole>, pristupljeno dana 25.06.2024. godine;
11. Općenito o Krapinsko-zagorskoj županiji - Krapinsko-zagorska županija (kzz.hr), pristupljeno dana 25.06.2024. godine;
12. <https://www.skole.hr/adresar/popis-skola/?slovo=&zupanija=krapinsko-zagorska+%C5%BEupanija>, pristupljeno dana 25.06.2024. godine;
13. Europski strukturni i investicijski fondovi (strukturnifondovi.hr), pristupljeno dana 28.06.2024. godine;
14. Europski strukturni i investicijski fondovi (strukturnifondovi.hr), pristupljeno dana 30.06.2024. godine;
15. Europski strukturni i investicijski fondovi (strukturnifondovi.hr), pristupljeno dana 01.07.2024. godine

SUMMARY

The financial resources of the EU funds represent the possibility of additional investments in the economic system of the European Union member's, thereby ensuring well-being and an additional contribution to investment in the quality and improvement of community standards. The special emphasis of this paper is on educational institutions as an important segment of economic development. In order for the educational system to meet the challenges of quality and competitiveness and to meet the expectations of other EU members, constant investments and improvement of the educational system are necessary. The financial resources of the EU funds are primarily intended for additional investment in personal, professional and social life, which achieves and builds the competitiveness of citizens on the demanding European market as a significant labor market. Counties, as founders and owners of educational institutions at the regional level, in their programs, in addition to regular funds in their own budgets and financing, through specialized employees for implementation and EU projects, apply for tenders for financing projects/programs that contribute to the quality of educational institution. In this paper, using the Power BI tool, and based on the data obtained from the Central Agency for Financing and Investment (hereinafter: SAFU), an analysis of the funds received for four counties in northwestern Croatia will be made, specifically according to the amount of funds received, types of institutions and types financial resources.